

GAZETECİ SUAT DERVİŞ'TEN ROMANCI SUAT DERVİŞ'E: *FOŞFORLU CEVRIYE*'Yİ RÖPORTAJLAR ÜZERİNDEN OKUMAK

FROM JOURNALIST SUAT DERVİŞ TO NOVELIST SUAT DERVİŞ:
READING *FOŞFORLU CEVRIYE* THROUGH INTERVIEWS

Öz

Son yıllarda edebiyat araştırmacılarının üzerinde önemle durduğu isimlerden biri hâline gelen Suat Derviş'in eserlerini yorumlarken onun hayata bakışını ve sanat anlayışını şekillendiren gazeteci kimliğinden ve gazetelerdeki yazılarından bahsetmek gerekir. Bu yazılar içerisinde bilhassa gazetelerde yayımladığı röportajlar önem arz etmektedir. Suat Derviş'in gazeteci kimliğiyle gördüğü, karşılaştığı olayları, tanıştığı insanları röportajlarına taşıdığını, dolayısıyla bu röportajları kurgusal eserlerinde gerek karakterleri oluştururken gerekse olayı şekillendirirken pek çok kez kullandığını söylemek mümkündür. Onun hem gazeteci kimliğini hem de sanatçı muhayyilesini şekillendiren bu röportajlar vesilesiyle İstanbul'un arka sokaklarına kadar inerek halkın nabzını tutan yazar, yine bu röportajlar sayesinde edindiği deneyimleri eserlerinde malzeme olarak kullanmıştır. Bu bağlamda ilk olarak 1945 yılında *Gecce Postası* gazetesinde tefrika edilen *Foşforlu Cevriye* romanı da Suat Derviş'in yaptığı röportajlardan beslenerek yazılmış bir romandır. Dolayısıyla bu yazıda öncelikle uzun yıllar gazetecilik yapan Suat Derviş'in gazeteci kimliği üzerinde durulacak, ardından *Foşforlu Cevriye*, yazarın yaptığı röportajlar çerçevesinde yorumlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Suat Derviş, *Foşforlu Cevriye*, *Cumhuriyet*, *Son Posta*, *Tan*, röportaj.

Abstract

When interpreting the works of Suat Derviş, who has become one of the names that literature researchers have emphasized, in recent years, it is necessary to mention her journalist identity that shaped her view of life and her understanding of art and her articles in newspapers. Among these articles, especially the interviews she published in newspapers are important. It is possible to say that Suat Derviş, as a journalist, carried the events she saw, the people she met, to her interviews, and therefore she used these interviews many times in her fictional works, both when creating the characters and shaping the event. Through these interviews, which shaped both her journalist identity and her artistic imagination, the author, who went down to the back streets of İstanbul, used the experiences she gained through these interviews as material in her works. In this context, the novel *Foşforlu Cevriye*, which was first serialized in the newspaper *Gecce Postası* in 1945, is also a novel written based on Suat Derviş's interviews. Therefore, this article will primarily focus on the journalist identity of Suat Derviş, who has been a journalist for many years, and then *Foşforlu Cevriye* will be interpreted within the framework of the author's interviews.

Keywords: Suat Derviş, *Foşforlu Cevriye*, *Cumhuriyet*, *Son Posta*, *Tan*, interview.

Erol GÖKŞEN

Sorumlu Yazar/Corresponding
Author:

Öğretim Görevlisi Dr., Hacettepe
Üniversitesi, Türkçe ve Yabancı Dil
Öğretimi Uygulama ve Araştırma
Merkezi, Ankara, Türkiye.

ORCID: 0000-0001-7051-5825

E-mail: erolgoksen@gmail.com

Geliş Tarihi/Submitted: 22.03.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 10.05.2021

Kaynak Gösterim / Citation:

Gökşen, Erol (2021). "Gazeteci Suat
Derviş'ten Romancı Suat Derviş'e:
Foşforlu Cevriye'yi Röportajlar
Üzerinden Okumak", *Yeni Türk
Edebiyatı Araştırmaları*. 13/25,
231-252.

<http://dx.doi.org/10.26517/ytea.482>

Extended Summary

It is not possible for the authors not to include the events they experienced and witnessed in the texts they wrote. For this reason, while examining the fictional texts of the authors, it is necessary to evaluate their non-fiction texts such as essays, letters, memoirs, columns that reflect their view of the world and people. This situation is also important when dealing with the works of Suat Derviş, one of the important writers of the Republican Era Turkish Literature. It is extremely essential to examine Suat Derviş's articles in newspapers in order to make sense of her works and to interpret them correctly.

Suat Derviş, who stepped into the world of literature with her first literary text on 3 July 1920, was a part of the press world and literary public until her death. On the one hand, she writes serial novels for newspapers, on the other hand, she attends conferences in the countries where she travels to represent the newspaper and publishes her impressions of these conferences in newspapers. She even serializes works, conducts interviews, writes columns and stories for the newspapers and magazines of the countries she travels abroad. She also sends informative articles to the newspapers in Turkey about socio-cultural life, socio-economic life, political life, culture and art environment of the countries that she visited. We should not seek her engagement in such an intense writing activity only in her close relationship with writing. Since Suat Derviş is a writer who earns a living with her pen, she always has to produce. Therefore, although the texts she wrote are different from each other in terms of genre, it is not possible to say that these texts are disconnected from each other in terms of content. In particular, the interviews she publishes in newspapers are closely related to her fictional works. While she emphasized fantasy rather than realistic characters and social events in her novels written before 1933, after her return from Germany in 1933, during her journalistic activities in the press world, where she was involved with the concern of subsistence, her novel writing

took a completely different direction. Meeting people from all walks of life in the streets she travels to interview on behalf of the newspapers she works for, Suat Derviş begins to reflect these experiences in her works. While she sometimes goes to interview world famous feminists of the period and the wives of prominent names in Turkey; she also sometimes interviews people who are excluded from the society who do illegal things such as theft, fraud, pickpocketing, drug dealing. With these interviews, the author brings up different topics from the elite districts of İstanbul to the side streets. All these interviews from this period are gradually included in her novels. Naturally, it is possible to see this line of development in novel serials and stories in periodicals day by day. Suat Derviş, who said that she made notes for the fictional works she would write in the places she went with the idea of making interviews, used these notes she collected between 1933-1938 in many of her works. One of the novels she wrote using the notes she made in her interviews is *Fosforlu Cevriye*, which was serialized in the newspaper *Gece Postası* in 1945 and was published in 1968.

This novel has been evaluated by many critics as a love story that ends with sadness. However, although *Fosforlu Cevriye* seems to focus on a love story in the superstructure, when carefully read it will be seen that it is a work that contains deeper meanings, reflects the journalistic experiences of the author and carries socialist-realistic messages. In this context, there is a strong relationship between Suat Derviş's interviews published in newspapers such as *Cumhuriyet*, *Son Posta* and *Tan* and *Fosforlu Cevriye*. All the people, including the main character of the novel, Cevriye, the indoor and outdoor spaces in the novel, and the social and cultural atmosphere of the novel show that Suat Derviş is based on the notes she made in her interviews. Suat Derviş, who traveled to many districts of İstanbul while interviewing, widely features in her interviews the Galata which is also the main venue of *Fosforlu Cevriye*. She travels to the secluded places of Galata, establishes dialogue

with people who gamble and smoke marijuana there. While conveying the drama of the people there through interviews, Galata, which is the meeting place of thieves, homeless and pickpockets, also extensively works in her novel *Fosforlu Cevriye*. Similarly, the attitudes and behaviors of the people in the novel are characteristics of the people that Suat Derviş, who spent her days in Galata, observed while interviewing. The events that happened to the people in the novel are also similar to the events experienced by the people in the interviews. For example, *Cevriye*'s childhood is the same as the lives of the children in the interviews. The children without a mother or father who try to live on the streets; struggle to find food, bread, clothes, and a bed to sleep in every day. *Cevriye*'s childhood passes with difficulties at any time, in a struggle, at any time in danger. Speaking with a child who survived after falling into the hands of drug traffickers in an interview, Suat Derviş includes the stories of children who are accustomed to drugs, exploited and abused in the lines of *Cevriye*'s childhood. Suat Derviş, as she made interviews with children, met with them directly in order to bring up the problems experienced by young girls and conveyed the impressions she gained from these interviews to *Fosforlu Cevriye*.

In this context, the story of *Fosforlu Cevriye* covers the horrible experiences of a young girl who was brought to Istanbul as an adopted child when her parents passed away and had to leave her home and go on the streets because of beatings. As can be seen from the examples, the interviews made by the author and the novel *Fosforlu Cevriye* are similar in many respects. At this point, it is possible to say that Suat Derviş created this novel with the impressions she made in the interviews she made as a journalist and the notes she kept. In this review, *Fosforlu Cevriye* will be discussed within the framework of Suat Derviş's interviews and the contribution of the author's journalist identity to the novel writing will be evaluated.

Giriş

Suat Derviş, kültür dünyamızda hem yazar olarak hem de gazeteci kimliğiyle önemli bir yer edinmiştir. İlk olarak *Alemdar* gazetesinin 3 Teşrinievvel 1336 [Ekim 1920] tarihli sayısında "Hezeyan" isimli mensur şiiriyle edebiyat dünyasına adım atar (Soydan, 2018: 229). *İkdam*, *Ümid*, *Yeni Şark*, *Süs*, *Servet-i Fünûn* gibi gazete ve dergilerde de yazılar, hikâyeler ve romanlar yayımlar. 1920-1923 arasında *Kara Kitap*, *Hiçbiri* gibi romanlarını tefrika eder. Ancak bu yıllarda gazetelere ve dergilere sadece edebî denemelerini göndermekle kalmaz, çeşitli gazeteler tarafından kendisine verilen görevleri yerine getirmek için yurtdışında önemli toplantılara katılır. 1923-1933 arası farklı nedenlerle sık sık Almanya'ya giden Suat Derviş, Almanya'da da yazarlık ve gazetecilik kariyerine devam eder. Bu bağlamda Turgay Zihni Anadol'la yaptığı bir söyleşide 1925-1926 yıllarında Berlin'de ilk hikâyelerinin tercüme edildiğinden bahsetmektedir (Kasım 1967: 16). Suat Derviş, kalemıyla geçinen bir yazardır, dahası o bir gazetecidir. Bir yandan Almanya'da hikâye ve romanlar yayımlarken diğer yandan Türkiye'deki gazetelere de Berlin'de yaşadığı günleri, Almanya'nın kültür-sanat ortamını ve gündelik hayatını ele alan yazılar göndererek Türk okuruyla ilişkisini koparmaz. Almanya'ya gittiği sıralarda bu ülkeye dair izlenimlerini *Vakit* gazetesinde yayımlar. Yazılarına "Berlin'de Ben" başlığını koyan Suat Derviş, ilk yazısında okura Berlin'in ruhunu aktarır:

"Oh Berlin! Harikulâde şehir! Hayatı meçhul bir nazım tarafından tertip ve idare edilen pırlıtlı, gürültülü, ışıklı şehir!

İnsan senin kaldırımlarına daha ilk adımını atar atmaz, hemen onu kendine malediyorsun, onu kendi benliğinden alıyorsun. Onun şahsiyeti, onun kendi varlığı kalmıyor...

Çünkü artık o senin hayat seline kapılmış, sürüklenmektedir." (Suat Derviş, 9 Kânunusani [Ocak] 1929: 4)

Suat Derviş, Almanya izlenimlerini sıcağı sıcağına aktardığı gibi ilerleyen yıllarda o günleri yeniden, bu defa daha ayrıntılı olarak

kaleme alır. Bu hatıraları, 1939 yılında *Son Posta* gazetesi için "Berlinde Üç Sene Kalem ile Geçinen Bir Türk Kadını" adıyla yayımlar. Siyasi ortamın karışık ve gergin olduğu 1930'lu yılların Almanya'sında *Vossische Zeitung*, *Tempo* gibi pek çok gazete ve dergide çalıştığını ancak hiçbir yayın organına tam anlamıyla bağlanmadığını belirtir (Suat Derviş, 1939: 8). Berlin'de hayli zor günler geçiren Suat Derviş, babasının ölümü ve Avrupa'nın siyasi olarak buhranlı bir döneme girmesi üzerine yurda döner, ancak geçim sıkıntısına düşünce tekrar gazeteciliğe başlar. Yukarıda da belirtildiği gibi Suat Derviş, sık sık Almanya'ya gidip gelse bile Türkiye'deki basın hayatıyla ilişkisini koparmaz. Hatta İstanbul'da olduğu sıralarda basın dünyasını ilgilendiren pek çok etkinliğe katılır. Örneğin 26 Ağustos 1929 tarihli *Vakit* gazetesinin "Kimler Çağırıldı" üst başlığıyla duyurduğu "Edebiyatçılar Kongresi Perşembeye Toplanıyor" haberinde onun adı da yer almaktadır (Vakit, 1929: 2). İçinde birbirinden kıymetli pek çok ismin bulunduğu Edebiyatçılar Kongresi'ne genç yaşına rağmen davet edilmesi onun dönemin otorite isimlerince de kabul gördüğünü gösterir. Dolayısıyla babasının ölümü üzerine Almanya'dan kesin olarak dönüşünde daha önce kabul gördüğü Türkiye'deki basın dünyasına hiçbir sıkıntı çekmeden yeniden dahil olur. Bu süreçte Suat Derviş aynı anda pek çok yayın organında hummalı bir yazı faaliyetine girer. Liz Behmoaras, Almanya'dan döndükten sonra Zekeriya Sertel'in kurduğu *Son Posta*'da çalıştığını vurgulasa da (Behmoaras, 2008: 106) Suat Derviş imzası sadece *Son Posta*'da değil, pek çok yayın organında aynı anda görülür. 1935 yılında *Cumhuriyet*, 1936, 1937 ve 1938 yıllarında *Son Posta*, yine 1937 yılında *Tan* gazetesi adına çalışır. Suat Derviş'in hayat ve topluma bakışı da bu yıllarda değişmeye başlayacaktır.

Gazeteci Suat Derviş'in Romancı Suat Derviş Üzerindeki Elkisi

Birçok yazar yaşadığı, tanık olduğu olayları eserlerine taşır. Ancak kimisi bunu hayal gücüyle şekillendirerek bambaşka bir forma sokarken kimisi de gerçek hayatta yaşananları çok fazla değiştirmeden aktarmayı tercih eder. Suat Derviş de kendi yazarlığı üzerine konuşurken gençlik yıllarında yazdığı romanlarında kişilerden ziyade konuya odaklandığını, kişilerin sadece bir kukla vazifesi gördüğünü belirtmiştir (11 Nisan 1935: 311). 1920'li yıllarda popüler eserler vererek edebiyat dünyasına adım atan Suat Derviş'in bu değişimi, 1930'lu yılların ortalarından sonradır. Yazar, Neriman Hikmet'le bu dönemde yaptığı bir söyleşide daha önceki yıllarda yazdıklarından bambaşka bir yola girdiğinin toplumcu gerçekçi anlayışa doğru yöneldiğinin işaretini vermiştir:

"Ben rüya gördüm. Hayatı tanımıyordum. Hayattan anlatacak şeyler bilmiyordum. Rüyalarımı anlattım, fakat şimdi ne on altı yaşında, ne yirmi yaşındayım. Yani bebeklerimi kafamın ve kalbimin tavan arasına lüzumsuz eşyalar içine terk ettim. Artık rüya görmüyorum. Uyandım. Etrafımı görüyorum, etrafımda olan şeyleri hissediyorum. Beni bebekler değil insanlar alâkadar ediyor. Beni hayal değil hakikat alâkadar ediyor, çünkü hayat ve hakikat en güzel rüyadan ve en parlak hayalden çok daha zengin ve çok daha cazip." (Suat Derviş, 8 Nisan 1937: 308)

Suat Derviş'le ilgili önemli çalışmalardan birine imza atan Saliha Parker ve Zehra Toska bu noktada önemli bir ayrıntıyı ortaya koyarlar, fakat yazının temel meselesi görülmediğinden olsa gerek bu ayrıntının yazarın hayatındaki etkisi üzerinde durmazlar (Mart 1997: 18). Suat Derviş, Nisan 1935'te M. Niyazi Acun'la yaptığı söyleşide en sevdiği eserlerinin *Ne Bir Ses Ne Bir Nefes*, *Fatma'nın Günahı* ve *Emine* olduğunu söylerken Nisan 1937'de Neriman Hikmet'le olan söyleşisinde ise "Bugüne kadar kitap halinde çıkmış olan eserlerimin hiçbiri üzerinde bir iddiam yoktur. Kitap halindeki eserlerime ben çocukluk tecrübelerim diyorum." (8 Nisan 1937: 308) diyerek yazarlığı üzerindeki değişimi bizzat itiraf etmiştir. Nisan 1935 ile Nisan 1937 arasında geçen iki yıllık

süreçte Suat Derviş, daha önceki yazarlık kariyerini, onca yazı faaliyetini, verdiği emekleri bir yana bırakır, hatta ilk gençlik yıllarında yazdığı her şeyi reddeder. Suat Derviş, Nisan 1935'te gençlik eserlerini sahiplenirken Mayıs 1935'te sokaklara inip halkın içine karıştıktan sonra bambaşka bir dünya görüşü çerçevesinde hareket edecek ve onun hayata, topluma, insana bakışı farklı bir yola girecektir.

Suat Derviş'in 1937 yılı öncesinde yazdığı romanları değerlendiren yazılara bakıldığında eleştirmenlerin ortak görüşü, onun romanlarındaki kişileri ve olayları hayattan almadığı yönündedir. İleri gazetesinde "Kitaplar ve Muharrirler" sütunu altında kitap değerlendirmeleri yapan Abdülhak Şinasi Hisar, gazetenin 11 Eylül 1921 tarihli nüshasında Suat Derviş'in ilk romanı *Kara Kitap*'ı tahlil ederken eserdeki kişilerin hakikatle hiçbir bağının olmadığı gibi çevreyle ve hayatla ilgisinin de bulunmadığını belirtir:

"Bu romantik eşhas, rüyaî temsiller gibi, hiçbir hakikatle yaşamıyor. Muhitimizin de, hayatın da malı değil gibi geliyor. Vaka bize, vâki olabilir gibi icrâ-yı tesir etmiyor. Bütün eser daha klasik bir dereceye is'âd edilseydi, eşhas bize canlı ve vaka hakikat gibi müessir gelirdi. Bir eser-i sanat kendisini, ihtiva ettiği hakikatle kabul ettirir." (Hisar, 2008: 164)

Suat Derviş'in *Gönül Gibi* romanının basılması münasebetiyle bir yazı kaleme alan Refik Ahmet Sevengil'in görüşleri de aradan yaklaşık on yıl geçmesine rağmen Abdülhak Şinasi Hisar'ın görüşleriyle benzerlik taşır. Refik Ahmet de modern yaşamı anlatan romanlar kaleme alan Suat Derviş'in fazla bir iddiası bulunmadığı üzerinde durur (22 Kânunusani [Ocak] 1929: 4). Görüldüğü üzere Suat Derviş'in 1933'ten önceki romanları hakkında görüşlerini belirten eleştirmenlerin yorumları birbirinden farklı değildir. Ancak o, Almanya'dan geldikten sonra gazetecilik mesleğinde yaşadığı, tanık olduğu olaylar neticesinde bambaşka birine dönüşecektir. Bir röportajında *Almanya* yıllarının kendisi üzerindeki etkisini açıklar:

"Mesleğimin benim üzerimde çok tesiri oldu. Ben yalnız edebiyatçı değil, aynı zamanda da gazeteciyim. Gazeteci, günün her saatinde

memleketinin insanları ve problemleriyle temas halindedir. Ben gazeteciliğe başladıktan sonra memleketimi ve insanlarımı tanımaya başladım. İstanbul'un en fakir semtlerini bildiğim gibi, en ücra köşelerinden en lüks muhitlerine kadar girip çıktım." (Suat Derviş, 1968 (2010): 154)

1935-1938 arasında İstanbul'da yaşayan halkın sosyal ve ekonomik anlamda pek çok sorununu bizzat yerinde deneyimleyen Suat Derviş'in bu değişiminde *Tan* gazetesi adına Haziran 1937'de çıktığı Sovyet Rusya gezisini de unutmamak gerekir. Bu yazılarında Sovyet Rusya'yı Avrupa ile kıyaslayan Suat Derviş, Sovyetlerin mimari ve şehirleşme gibi alanlarda atılım gerçekleştirdikleri, kültür-sanat faaliyetlerinde de ileri bir seviyeye ulaştıkları üzerinde durmuştur (Garan, 2015: 294). Suat Derviş, her ne kadar açıkça dile getirmese de İstanbul halkıyla yaptığı röportajlar göz önüne alındığında Türkiye ile Sovyet Rusya'yı sosyal, siyasal ve kültürel anlamda sürekli bir kıyaslamaya tabi tutmaktadır.

Yukarıda da anlatıldığı üzere Suat Derviş'in yurt dışı deneyimleri ve bu deneyimlere sebep teşkil eden gazetecilik kariyeri yazarlığının her anlamda başka bir yöne evrilmesine sebep olmuştur. 1933-35 ve sonrasında yazdığı romanlarda toplumcu gerçekçi bir anlayışla hareket etmeye başlayacaktır. Bu bağlamda 1945 yılında *Gece Postası* gazetesinde tefrika edilen ve 1968'de basılan *Fosforlu Cevriye* de gazetecilik mesleği sırasında edindiği tecrübeleri yansıtan bir romandır.

Gazete Yazılarının İzinde Fosforlu Cevriye

Suat Derviş'in "gerçekçi eserlerimi yazmaya başladım" dediği dönem üzerine kesin bir tarih vermek gerekirse yukarıda da değinildiği gibi Mayıs 1935'ten sonra sokak sokak gezerek yaptığı röportajlar bu değişimin başlangıcını oluşturur. Dikkat edilirse 1937 yılında tefrika edilen *Bu Roman Olan Şeylerin Romanıdır* adlı eserinin başlığı bile onun yazarlık kariyerindeki değişimin

habercisi gibidir. Bu değişimin en popüler ve dikkat çeken eseri ise *Fosforlu Cevriye* olacaktır. İlk bakışta bir aşk romanı gibi görünen *Fosforlu Cevriye* derin okumalara kapı aralayacak kadar zengin pek çok sosyal ve siyasal meseleyi bünyesinde barındırır. Bu doğrultuda *Fosforlu Cevriye* romanı Suat Derviş'in İstanbul'un arka sokaklarında yaşayan insanlarla yaptığı röportajlar ile birlikte ele alınmalıdır.

Suat Derviş, 1935'ten sonra hemen her romanında röportajlarında kullandığı malzemeyi işlemiştir. Toplum dışına itilmiş insanların yaşamları, işçilerin uğradığı haksızlıklar, kadınların erkekler tarafından istismar edilmeleri, çocukların küçük yaşta sokağa düşmeleri veya çalışmak zorunda kalmaları gibi konular onun 1935'ten sonraki yazarlık muhayyilesinin şekillenmesinde önemli bir rol oynar. Aynı durum, *Fosforlu Cevriye* için de geçerlidir. Romanın yüzey yapısında hüznü veren bir aşk hikâyesi anlatılır. Galata'da fahişelik yaparak geçimini sağlayan, her şeye rağmen yaşamayı ve İstanbul'u çok seven iyi kalpli Cevriye, âşık olduğu adam için hayatını hiçe sayar. Ancak esere salt aşk romanı çerçevesinde bakmak onu anlamlandırma noktasında yetersiz kalmaktadır. Bu noktada Cevriye'nin çocukluğuna inmek, yaşadıklarına odaklanmak ve çevresindeki tiplere bakmak romanın daha geniş bir perspektiften değerlendirilmesini sağlayacaktır.

Daha önce de vurgulandığı üzere gazeteci Suat Derviş, yazar Suat Derviş'i beslemiştir. Zira o, röportaj yapmak için sokak sokak gezerken daima bir elinde not defteri tutarak yazacağı romanlar için de notlar almaktadır. Zira "İstanbul Halkı Nerelerde Oturlar" adlı yazı dizisinin Edirnekapı surlarını anlattığı bölümünde bir yıl önce de aynı yere geldiğini ve roman yazmak için notlar aldığını söyler:

"Geçen kış geç vakit Mihrimah camisinin avlusuna geldiğim zaman bu yarısına kadar örülü kapıların, pencerelerin arkasında kızıl ışıklar görmüştüm. Çıra veya meşale ışıklarına benzeyen ışıklar, bunların duvarlara sıvadıkları gölgeler. Acaba o karanlık gecede ben mi aldanmıştım? Şimdi bir yaz günü kapıları taş örülü karanlık hücreleri bomboş buluyorum.

O yağmurlu kış gecesinde bu kapıların arkasından hıçkırıklar işitmişim. Ağlıyan insanların, kavga edenlerin, inliyenlerin sesini duymuş ve yazmakta olduğum bir roman için müşahede ve tahassüs toplamak üzere buraya geldiğim halde duramamış, adete korku ile buradan kaçmışım.” (Suat Derviş, 9 Haziran 1935: 5)

Bu sözlerden de anlaşılacağı üzere bu dönemde yazarın hayata bakışında, toplumu algılayışında değişiklikler oluşmaya başlamıştır. Nitekim Suat Derviş yaşadığı zamanın sorunlarına duyarsız kalmamış ve bilhassa toplumun sorunlarını aydın kesime, yönetici sınıfa göstermeye çalışan bir gazeteci olmuştur. Dolayısıyla hemen her röportajında toplumun kanayan bir yarasına temas etmiştir.

Suat Derviş’in 1933-1937 yılları arasında *Cumhuriyet*, *Son Posta*, *Tan* gazeteleri için yaptığı bu röportajlar ile *Fosforlu Cevriye* arasındaki paralellikler üzerinde durmadan önce röportajların içeriğinden bahsetmek gerekir. Bu röportaj dizilerinden ilk ikisini *Cumhuriyet* gazetesi adına yapmıştır. Bu ilk röportaj dizisini 25 Mayıs 1935-9 Haziran 1935 tarihleri arasında “İstanbul Halkı Nerelerde Otururlar” adıyla yayımlar. Mağara kovuklarında, cami avlusunda, kulübede yaşayan, tabutta ve teneşir deposunda uyuyan insanları anlatır. Bekar erkeklerin kaldığı sultan odalarına gittiği gibi içinde yüz elli kişinin yaşadığı otuz beş odalı Taşhan’a da uğrar. Toplumda öncelikle kadınlara, çocuklara ve işçilere değer verilmesi gerektiğine inandığından bu gruptaki insanlarla tek tek görüşür. Onların dertlerini dinleyerek yöneticilerin ve halkın dikkatini bu yöne çekmeye çalışır.

Suat Derviş’in ikinci röportaj dizisi, 22 Ağustos 1935 ile 5 Eylül 1935 tarihleri arasında *Cumhuriyet* gazetesinde “Çocuklarımız Ne Halde?” ismiyle çıkar. Yazı dizisi müddetince Suat Derviş, çocukların içinde buldukları şartları, yaşadığı sorunları avukat, doktor, işçi, öğretmen gibi farklı meslek gruplarından kişilerle tartıştığı gibi anneler ve çocuklarla da konuşur. Böylece Suat Derviş, çocukların iyi bir şekilde yetiştirilmesi, topluma faydalı

bireyler olabilmesi için atılacak adımları sıralarken çocukların yakın çevresinden yardım alır.

Suat Derviş, üçüncü röportaj dizisini, 24 Haziran 1936-28 Haziran 1936 tarihleri arasında *Son Posta* gazetesinde "İstanbul'un Altında Kimler Yaşıyor?" ismiyle yayımlar. O, bir rehber eşliğinde gece yarısı Galata ve civarının tehlikeli yerlerini gezerken kumar oynayan, esrar içen insanlarla tanışır ve onların hayatlarından kesitler aktarır. Bu insanların yaşantılarına tanık olunca canı sıkılan Suat Derviş'in her şeye rağmen tavrı objektiftir, zira o tüm bu röportajlarda kendi gözlemlerini aktarsa da bir gazeteci olarak tarafsızlığından asla ödün vermemiştir. Bu bağlamda halkın içinde bulunduğu sıkıntıları bizzat halkın arasına karışarak insanların olaylar karşısındaki ifadelerini aynen koruyarak aktarmayı tercih etmiştir.

Dördüncü röportaj dizisini 1 Ocak 1937-19 Ocak 1937 tarihleri arasında *Tan* gazetesinde "Türk Kadını Nasıl İş Bulur?" adıyla yayımlayan Suat Derviş, kadınların hem iş bulma sürecinde hem de iş hayatında yaşadığı zorlukları anlatır. Röportajlarda konu edilen kadınların kimisi ailesine yardımcı olmak için boş vakitlerinde çalışmaya karar verir, fakat iş başvurusu yaparken gördüğü muameleler onları çalışmaktan vazgeçirir. Kimisi ise tütün fabrikasındaki çalışma şartlarından mustariptir, bir diğer gruptakiler ise dokuma fabrikasındaki çalışma sürelerinden ve güvencesiz çalışmaktan şikayetçidir. Suat Derviş, bu röportajlar aracılığıyla emek sömürüsüne maruz kalan kadınların iş hayatında yaşadığı sıkıntıları da gündeme getirmiştir.

Dördüncüye nazaran beşinci röportaj dizisi ise çok kısa sürer. *Tan* gazetesi adına yaptığı ve "Geceleyin Röportajlar" adını taşıyan bu dizi 9 Şubat 1937, 19 Şubat 1937 ve 6 Mart 1937 olmak üzere üç tane yazıdan oluşur. Suat Derviş, bu dizide bir kişiyle diyalog kurmaktansa gözlemci kalarak tanık olduklarını, yaşadıklarını aktarır. "Geceleyin Röportajlar" adından da tahmin edileceği gibi İstanbul'un gece hayatına tanıklık etmektedir. Geceleri eğlenmek için Beyoğlu'na giden insanların hayatlarını

mercek altına alan Suat Derviş, çalgılı lokantalardaki eğlence anlayışını, çalgılı meyhanelerdeki kızları ve hovardaları anlattığı gibi yoksul kesimin gittiği bodrum katlarında düzenlenen eğlencelere değinmeyi de ihmal etmez.

Altıncı röportaj dizisini yine *Tan* gazetesi adına yapan Suat Derviş'in 17 Ekim 1937-24 Kasım 1937 tarihleri arasında "Kızlarımız" adıyla yayımlanan röportaj dizisinin ana konusu genç kızlardır. Suat Derviş, bu röportaj dizisinde farklı toplumsal statü ve rollerdeki kızları odağına alır. Bir gün genç kızlarla görüşmek için okula, bir başka gün ofise, diğer bir gün ise fabrikaya gider. Onların dertlerini, hayattan beklentilerini, isteklerini dinler. Böylece bu röportajlar aracılığıyla hem topluma hem de devlete genç kızlar hakkında yapılacaklar konusunda uyarılarda bulunur.

Suat Derviş'in 1935-1937 arası yıllara yoğunlaşan röportajlarında ele aldığı konu ve kişiler *Fosforlu Cevriye* romanının düşünsel zemininin oluşumu hakkında ipuçları da vermektedir. *Fosforlu Cevriye*'yi ele alırken ilk olarak romanın geçtiği mekânların röportajlardaki karşılığına bakmak gerekir. *Son Posta* (1936) gazetesinde yayımlanan "İstanbul'un Altında Kimler Yaşıyor?" yazı dizisi bu bağlamda önem arz eder. Bu röportajı yaparken eski bir yankesiciyle Galata ve civarını dolaşan yazar hem tedirgin hem de meraklı ve heyecanlıdır. Polislerin bile girmeye çekindiği Galata'nın tekinsiz sokaklarında dolaşan yazar, söz konusu yerleri anlattığı beş yazı kaleme alır. Bu noktada Suat Derviş'in *Fosforlu Cevriye*'de mekân olarak Galata'yı seçmesi manidardır. Dönemi içerisinde Galata ve çevresi oldukça tehlikelidir, esrarkeşlerin, yankesicilerin, hırsızların, evsizlerin buluşma noktasıdır. Röportaj yaparken keşfettiği Galata'yı tüm detaylarıyla *Fosforlu Cevriye*'ye taşımıştır. Dahası Suat Derviş, iyi bir gazeteci ve dikkatli bir gözlemci olarak Galata'yı gezerken burada yaşayanların konuşma tarzını da röportajlarına taşımıştır. Romanda Cevriye ve diğer kahramanların yazarın röportajlarına taşıdığı insanlar gibi argo kullanması bunun bir kanıtıdır.

Bununla birlikte romanda mekân olarak sadece Galata kullanılmaz. Taşkışla, Edirnekapı, Beyoğlu gibi mekânlar üzerinde de durulmaktadır. Suat Derviş, bu semtleri de röportaj yaparken en ince detayına kadar tanıma imkânı bulmuştur. Öyle ki Taşkışla ve Edirnekapı'daki yaşamı "İstanbul Halkı Nerede Otururlar?" röportaj dizisinde ele alırken Beyoğlu'nu ise "Geceleyn Röportajlar"da anlatır. Dolayısıyla yazar, bu röportajlar vasıtasıyla o semtlerin insanlarını ve onların gündelik yaşamını gözlemlemiş ve söz konusu romanda da bu gözlemlerini kullanmıştır. Galata'ya geri dönecek olursa Suat Derviş, romanda yer yer Galata ve Galata halkının yaşantısından bahsetmeyi de ihmal etmez. Örneğin Galata'yı evi gibi gören Cevriye, düşkünlerin merkezi olarak akıllara kazınan Galata'yı çok sever ve burada mutlu olmaya çalışır. Galata Köprüsü'nün altında bacaklarını denize uzatmak, köprü'nün üstünde dolaşmak onun en büyük zevkidir. Fosforlu Cevriye'deki pek çok tip, Galata halkını sembolize eder. Madrabaz Nuri esrar tekkesi işletir, Kumarcı Vasıf kumar kavgasında adam şişler, Torpil Şeref, Fantoma Atif hırsızlık yapar. Romandaki bu tipler, Suat Derviş'in Galata'yı, Tophane'yi gezerken gördüğü ve röportajlarında anlattığı kişilere benzemektedir. Bu bağlamda romanda geçen diğer tipler gibi Cevriye de yazarın söz konusu röportajlarından esinlenilerek kurgulanmış hissi uyandırır. Yine bir röportajında doktorla sokak çocukları hakkında görüşen Suat Derviş, sokağa daha çok kız çocuklarının düştüğünü, kızların da sokakta yalnız başına hayatta kalabilmek için erkekler gibi giyindiklerini, aynı erkekler gibi konuşup hareket ettiklerini anlatır:

"— Bu çocuklar sokağa nasıl düşerler?

— Sokağa düşen çocukların ekseriyetini kimsesizler teşkil eder. Babaları, anaları ölmüş. Onlar kimsesiz ve sahipsiz kaldırımda kalmışlardır. Buraya getirilen sokak çocukları içinde kızı erkekten ayıramazsınız. Ne bulurlarsa onu giyerler. İçlerinde erkek esvabları ile dolaşan kızlar vardır. Tavır ve hareketleri gibi küfürleri de erkek çocuklarınkine benzer." (Suat Derviş, 31 Ağustos 1935: 9)

Yazarın bu röportajında bahsedilen kız çocuğu, doğrudan Cevriye'ye karşılık gelmektedir. Annesine dair hatırası olmayan, hatta kendisinin bir yıldız gibi gökten indiğine inanan Cevriye, babasını ise hayal meyal hatırlamaktadır. Küçük yaştan itibaren babasıyla birlikte sokakta yaşam savaşı veren Cevriye, onun ölümünün ardından günlerini serseri bir şekilde geçirmeye başlayacaktır. Üstelik sokaklarda böyle çaresizce yaşamaya çalışan sadece kendisi değildir, onun gibi zor durumda olan yüzlerce sokak çocuğu vardır:

Kayıklardan denize dökülen çöpler, lodosla birlikte kıyıya vurmakta ve Cevriye, diğer sokak çocuklarıyla birlikte bu çöpleri karıştırıp yemeğini bu çöplerden çıkarmaktadır:

"Çocuklarla beraber kenarda, bir yerde boş bir sandal bulduk mu, içine atlardık. Balık tutmak için açılırdık denize. İçimizde bir Çırtlak Hamdi vardı. Bir gün müdüriyetin ikinci şubesinden avluya beyin üstü düştü. Ve iniş o iniş. Balıkla biz döndük mü, o bize zeytinyağı bulur getirirdi. Nereden bulurdu, bilmiyorum, zeytinyağı getirirdi. Hemen bir arsada ateş yakar, üstüne denizden, çöplüklerden topladığımız konserve kutularını kor, kutuların içine zeytinyağı doldurur, balıklarımızı bu zeytinyağında kızartırdık. Kış günleri karda kapan yapar, tuzak kurar, kuş yakalar, hemen oracıkta pişirir verdik." (Suat Derviş, 2013: 133)

Cevriye'nin ve arkadaşlarının yiyecek ve giyecek bulmak için verdiği mücadelelerin benzerini Suat Derviş'in sokak çocuklarıyla yaptıkları röportajlarda bulmak mümkündür. Dolayısıyla Suat Derviş, çocukların perişan halini görüp duygulanarak sokak çocukları konusuna romanında da yer verir.

Sokak çocuğu olarak hayatta kalabilmenin çok zor bir mücadele gerektirmesi bağlamında Cevriye'nin çocukluğu romanda tekrar tekrar kendisine yer bulmuştur. Bunlardan birinde Cevriye, sevdiği adamla sohbet ederken geçmişe gitmiş ve bir anısını paylaşmıştır. Bu anı bir bayram günü, üstü başı çamur içinde dolaşan Cevriye'nin bayram yerinde tertemiz elbiselerle dolaşan çocuklara özenerek baktığı güne aittir. Suat Derviş'in 24 Nisan 1935 tarihinde *Cumhuriyet*'te çıkan "Çocuk Bayramında İstanbul

Sokakları” adlı röportajı da yine sokak çocuklarının bayramlarda yaşadığı hayal kırıklıklarını ele almaktadır. Bu röportaj vesilesiyle yazar, 23 Nisan coşkusuyla yaşayan çocuklara hayranlıkla bakan satıcılık yapan sokak çocuklarıyla görüşür. Suat Derviş, bayramların sokak çocukları için anlamını şu diyalogla yansıtır:

— Senin ismin nedir?

— Mehmed.

— Mehmed, Çocuk bayramı var, neden çalışıyorsun, sen böyle bayram günü?

Acı bir mana ile dudağını büküyor.

— Ne bayramı, teyze, evvelâ ekmek parası lâzım, ekmek parası.”

(Suat Derviş, 24 Nisan 1935: 7)

Suat Derviş, Türkiye'nin geleceğinin çocukların eliyle kurulacağını farkındadır, dahası sokak çocuklarının da gelecekte söz sahibi olması gerektiğini düşünür ve bu nedenle sokak çocuklarına dair röportajlarında onları yakından tanıyan kişilerle görüşür. Bunlardan birisi de Doktor Kazım Zafir'dir. Doktor, belediyeden özerklik alarak Galata'da “Çocukları Kurtarma Yurdu”nu kurmuştur. Farklı bir eğitim modeli uygulayan Kazım Zafir, sokak çocuklarını sokaklardan kurtararak topluma kazandırdığı bu yurttaki suç işleyen çocuğa ceza vermemeyi ilke edinmiştir, onların topluma faydalı olabilecek, eğitilmiş ve sağlıklı bireyler olarak yetişmelerini amaçlar. Ancak bir süre sonra belediye ile sorunlar yaşanınca belediye, yurdun Heybeliada'ya taşınmasını isteyecektir. Bu isteğe tepki gösteren Kazım Zafir, çocukların toplumdan tecrit edilmesine karşı çıkacaktır, ancak belediye tutumunda kararlıdır ve eninde sonunda taşınmak zorunda kalırlar. Bu noktada Suat Derviş röportajda açıkça belirtmese de doktora destek verdiğini hissettirir. Dahası gazetenin toplum üzerindeki etkisinin farkında olan yazar, Kazım Zafir'in yaptığı işlerin doğruluğunu kanıtlamak için onun eğitim anlayışını yerinde görerek okuyucuya sunmak istemiştir. Doktor, daha önce uyuşturucu tacirleri tarafından başlangıçta esrar içmeye, daha sonra da esrar satmaya alıştırılarak istismar edilen

sokak çocuğuyla Suat Derviş'i görüşür. Bu röportaj sırasında yazar, çocuğun yaşadıklarına çok şaşıracaktır. Bu bağlamda çocukların kötü niyetli kişilerce istismar edilmesi konusunu *Fosforlu Cevriye* romanında da işleyecektir. Eserde, Cevriye çocukken arkadaşlarıyla birlikte röportajdaki çocuğun maruz kaldığı olaylara benzer olaylar yaşamıştır. Bu olaya değinmek gerekirse küçük Cevriye ile arkadaşlarının, soğuk bir kış gecesi sokakta ısınmaya çalıştıkları sırada yanlarına bir adam gelir. Bu adam, ilk önce gayet yardımseverce yaklaşarak çocuklara sıcak bir oda ve yemek verir, ancak ertesinde esrarla onları uyuşturur. Bütün çocuklarda esrardan sonra garip hâller ortaya çıkar. Hayatında ilk ve son kez esrar içen Cevriye kendinden geçer, çılgınca oynamaya başlar. Adamın elinden güç bela kurtulan Cevriye, arkadaşları Çırtlak Hamdi ve Topal Şevket'e göre şanslıdır. Bu iki arkadaşı, esrar müptelası olduğu gibi daha sonra esrar satıcılığına ve hırsızlığa da başlayacaktır.

Çocukların başına gelenler bunlarla sınırlı kalmaz. Cadaloz Emine isimli bir çocuk taciri de onların barınma ve yiyecek ihtiyaçlarını karşılayacağına dair söz vererek onları kandırmaya dilencilğe alıştırmak ister. Burada çocuklar dayak yer, aç kalır ve türlü acılara katlanır. Bütün bunlarla birlikte romanda Cevriye ve Gülnaz gibi sokak çocukları Darülaceze'den korkar ve buraya "düşmek" istemez. Sokak çocuklarının bu tarz düşünceleri *Cumhuriyet*'te yer alan "Çocuklarımız Ne Halde?" röportajında da söz konusudur. Kazım Zafir'in açtığı "Çocukları Kurtarma Yurdu"nda yaşayan Süleyman, Darülaceze'nin iyi bir yer olmadığını, yemeklerin kötü, kendilerine verilen elbiselerin büyük olduğunu, bu yüzden Darülaceze'de yaşamak istemediğini söylemiştir (Suat Derviş, 27 Ağustos 1935: 7).

Eserde Cevriye haricindeki kişiler, karakterden ziyade birer tip hüviyetindedir. Yazar, bu tiplerin ne yaptığına dair kısa bilgiler verir. Suat Derviş, röportajlardan aklında kalan önemli ayrıntıları esere monte ederken bu tipler aracılığıyla düşüncelerini de aktarır. Örneğin hapishaneye düşen Cevriye'nin arkadaşları,

Suat Derviş'in röportajlarda görüştüğü kişileri çağrıştırmaktadır. Cevriye'nin arkadaşı "Daktilo Emine", patronuyla gizli bir ilişki yaşadığı sırada patronun eşi tarafından yakalanır, zina suçundan hapse düşer. Emine'nin asıl amacı kolay yoldan hayatını kazanmaktır. Bu tipin gerçek hayattaki temsilcisi, Suat Derviş'in "Kızlarımız" ana başlığında yer alan "Bu Daktilo Kız Hayatından Niçin Şikâyetçi?" adlı yazısının muhatabı sekreter kızdır. Bu iki sekreter de maddi isteklerini gerçekleştirmek için ekonomik yönden güçlü erkekleri kullanırlar ki genellikle bu, en yakındaki kişi olan patronlarıdır:

"Bayan daktilo sözüne devam ediyor:

— Bu ilk tecrübeden sonra insan artık maddiyetperest oluyor demek ki ben erkek için bir eğlence imişim. O halde "Ben de onlara gösteririm" diyor. Ve kendisine yalana, yalana bakan patrona sokulmaya başlıyor. Patronun kendisini nikâhla almazsa bile hiç olmazsa metres tutacağını ümit ediyor. Bundan da ümidini keserse belki de beş on lira aylık arttırır diye düşünüyor. Fakat patron enayi mi hiç... Bu işte enayi yine küçük daktilodur. Günün birinde patron ona "siz" demiye başlar. Yani bu "artık kâfi, samimiyet istemem" demektir. Sonra müdürler, muhasebe müdür ve ilah... sıraya gelir. Öyle değil mi? diye arkadaşlarından tasvip bekliyor." (Suat Derviş, 15 İkinciteşrin [Kasım] 1937: 7)

Suat Derviş'in röportajlarından Fosforlu Cevriye'ye taşıdığı konulardan biri de genç kızların eğitimi ve hayata bakışıdır. Genç kızlarla yaptığı görüşmelerde onların sıkıntılarını dinleyen Suat Derviş, onların geleceklere adına olumsuz fikirlere kapılır. Konuyla ilgili röportajlardan biri de "Kızlarımız" başlığı altında verilen "Bugünkü Ailede Hem Hür Hem Esir Yaşayan Kızlar" isimli yazıdır. Bu yazı için sekreterlerle görüşen yazar, aile baskısına maruz kalan genç kızların ilişkilerini gizli bir şekilde yaşadıklarını öğrenir (Suat Derviş, 24 İkinciteşrin [Kasım] 1937: 7). Romanda Cevriye'nin karakola düştüğü bölümde de böyle bir genç kız tipi yer alır. Polis, Taşkılla sırtlarında bulduğu bir çifti karakola getirir. Karakoldaki amire nişanlı olduklarını ve nişanlısıyla beraber istediği her yere gitme hakkının bulunduğunu söyleyen genç erkeğe, polis amiri karşı çıkar ve duruma açıklık getirmek

adına genç kızın babasıyla görüşmek ister. Ancak genç kız, bu durumdan çok korkar, babasına haber verilmemesi için polis amirine yalvarır:

“Delikanlı sinirleniyordu.

— Bay memur, bana hareket edemezsiniz.

— Haydi, şimdi işimiz var. Siz şöyle kenara çekilin.

— Biz şimdi çıkıp gitmeliyiz.

— Orası bizim bileceğimiz iş. Kızın babasını çağırtacağız.

Genç kız artık etraftan utanmıyor, hıçkırıklar arasında:

— Yapmayınız komiser beyefendi, yapmayınız. Babamı çağırtmayınız, diye yalvarıyordu.” (Suat Derviş, 2013: 30)

Romandan alınan bu cümlelerle ailesinin baskına maruz kalan genç kızların durumu “Bugünkü Ailede Hem Hür Hem Esir Yaşayan Kızlar” yazısındaki cümlelerle neredeyse aynıdır.

Kadınların sosyal hayatta karşılaştığı sıkıntılar bağlamında “Sokakta Kalmış Bir Ahretlik Derdini Döküyor” adlı röportaj da dikkat çekicidir. Yazar, burada Kırşehir’den İstanbul’a getirilen ve anne babası vefat ettiği için evlatlık verilen bir kadının yaşam öyküsüne odaklanır. Evlatlık olarak gittiği evden yediği dayaklar yüzünden kaçan kadının başına türlü felaketler gelir (Suat Derviş, 3 İkincikânun [Ocak] 1937: 5). Bu röportajdaki kadın da *Fosforlu Cevriye*’de Kumru Fatoş’u hatırlatmaktadır. Kumru Fatoş, depremde ailesini kaybedince köyden İstanbul’a getirilerek bir ailenin yanına evlatlık verilmiştir. Fakat burada gördüğü eziyetler yüzünden mutlu olamayan Fatoş, çareyi yakın apartmanların birinde kapıcılık yapan bir adama kaçmakta bulur, onunla mutlu olabileceğine inanır, ancak aldatıldığını eninde sonunda anlayacaktır. Karısını köyde bırakan bu kapıcı ise evli ve çocukludur. Fatoş’u evine alan kapıcı, ondan hevesini aldıktan sonra apartman yöneticisi kendisini işten çıkarmasın diye onu evden atacaktır. Sokaklarda yapayalnız ve çaresiz kalınca hayat kadını olan Fatoş, bir süre sonra yaşadığı hayata tahammül edemeyerek intihar eder. Kumru Fatoş örneğinde de görüldüğü

üzere romanla röportajları arasında olaylar ve karakterler bağlamında paralellikler vardır, dolayısıyla yazarın romanı yaptığı röportajlardan etkilenerek yazdığını söylemek mümkündür.

Sonuç

Suat Derviş'in en çok bilinen ve üzerine en çok konuşulan romanlarından biri hiç kuşkusuz *Fosforlu Cevriye*'dir. Ancak bu romanı sonu hüznüyle biten, basit bir aşk romanı olarak okumanın romanın doğru bir şekilde yorumlanması noktasında bir eksikliğe sebep olacağı aşikârdır. Dolayısıyla Suat Derviş'in özellikle 1935 yılından sonra yazdığı eserleri temel alarak *Fosforlu Cevriye* romanını yazarın hayatı, yaşadıkları ve gördükleriyle birlikte değerlendirmek bu roman hakkında hüküm verirken daha isabetli sonuçlara ulaşmak açısından önem arz eder. Öyle ki Suat Derviş, 1935'te Almanya'dan geldikten sonra gazetecilik mesleğine adım atarak her gün İstanbul sokaklarında haber peşinde koşmaya başlar. Bir gün sokak çocuklarıyla röportaj yapar, başka bir gün ailesinin baskısına maruz kalan genç kızları konu edinir. Yine başka bir röportaj dizisi için genç bir kadın için o dönem hayli tehlikeli bir yer olan Galata ve civarını dolaşarak yankesicilerle, hırsızlarla konuşur. Bununla birlikte Suat Derviş, röportaj sırasında yaptığı gözlemleri, yaşadığı deneyimleri romanlarına ve öykülerine de taşır. Bu eserler içerisinde *Fosforlu Cevriye* yazarın söz konusu röportajlarıyla konu ve karakter bağlamında benzerlikler taşıması sebebiyle öne çıkmaktadır. Cevriye'nin yaşam sevgisi, İstanbul tutkusu, yaşadığı aşkın hazin sonu eserin ilk bakışta dikkat çeken yönüdür. Ancak eserin çok daha derin anlamları vardır ve bu noktada röportajlar devreye girmektedir. Sokaklarda yetişen ve hayatını bedenini satarak kazanan Cevriye'nin çocukluk dönemi, düşünceleri ve arkadaşlarının hayat öyküleri, yazarın sokaklarda yaptığı bu röportajlar okunduğunda anlam kazanmaktadır. Bu bağlamda *Fosforlu Cevriye*, yazarın bahsi geçen röportajlarıyla birlikte okunduğunda dönemin sosyal ve ekonomik arka planını da ortaya koymaktadır.

Kaynakça

Behmoaras, Liz (2008). *Suat Derviş, Efsane Bir Kadın ve Dönemi*. İstanbul: Remzi.

Garan, Bahanur (2015). "Seyahat Notları Çerçevesinde Suat Derviş'in Yurt Dışı İzlenimleri", *Yıldızları Seyreden Kadın*. Günseli Sönmez İşçi (Haz.). İstanbul: İthaki, 255-296.

Hisar, Abdülhak Şinasi (2008). "Suat Derviş Hanım'ın Kara Kitap'ı", *Kitaplar ve Muharrirler I*. Necmettin Turinay (Haz.). İstanbul: Yapı Kredi, 164-165.

Necatigil, Behçet (1976), "Dünya Kadın Yılında Suat Derviş Üzerine Notlar", *Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı*. İstanbul: Tekin.

Paker, Saliha; Toska, Zehra (Mart 1997). "Yazan, Yazılan, Silinen ve Yeniden Yazılan Özne: Suat Derviş'in Kimlikleri", *Toplumsal Tarih*, 39: 11-22.

[Sevengil], Refik Ahmet (22 Kânunusani [Ocak] 1929). "Yeni Neşriyat: Gönül Gibi", *Vakit*. 3966: 4.

Suat Derviş (9 Kânunusani [Ocak] 1929). "Berlin'de Ben 1", *Vakit*. 3953: 3.

Suat Derviş (11 Nisan 1935). "Yedi Yaşında Romancı", M. Niyazi Acun (Anketi Yapan). *Servet-i Fünun/Uyanış*. 2016-331: 310-311.

Suat Derviş (24 Nisan 1935). "Çocuk Bayramında, İstanbul Sokakları: Bayram Yapmayan Çocuklar", *Cumhuriyet*. 3928: 7.

Suat Derviş (9 Haziran 1935), "İstanbul Halkı Nerelerde Oturlar? 10: Edirne Kapı Surlarının İçinde Dört Nüfusu Barındıran Mağara", *Cumhuriyet*. 3974: 5.

Suat Derviş (26 Ağustos 1935). "Çocuklarımız Ne Halde? 5: Çocuklara Göre", *Cumhuriyet*. 4052:5

Suat Derviş (27 Ağustos 1935). "Çocuklarımız Ne Halde? 6: Kurtulan Çocuklara Göre Çocukları Kurtarma Yurdunda Dinlediklerim", *Cumhuriyet*. 4026: 7.

Suat Derviş (31 Ağustos 1935). "Çocuklarımız Ne Halde? 9: Morg Doktoruna Göre Sokağa Düşen Çocuklar", *Cumhuriyet*. 4057: 9.

Suat Derviş (24 Haziran 1936). "İstanbulun Altında Kimler Yaşiyor? I: İşten El Çekmiş Bir Yankesicinin Rehberliği ile Sabaha Karşı Şehri Nasıl Gezdirdim ve Neler Gördüm", *Son Posta*. 2117: 6.

Suat Derviş (3 İkincikânun [Ocak] 1937). "Türk Kadını Nasıl İş Bulur?: Sokakta Kalmış Bir Ahretlik Derdini Döküyor", *Tan*. 615: 5.

Suat Derviş (8 Nisan 1937). "Bugünküler Söylüyor", Neriman Hikmet (Konuşan). *Uyanış/Servet-i Fünun*. 2120-435: 308.

Suat Derviş (15 İlkânun [Aralık] 1937). "Kızlarımız: Bu Daktilo Kız Hayatından Niçin Şikâyetçi?". *Tan*, 904: 7.

Suat Derviş (24 İkinciteşrin [Kasım] 1937). "Kızlarımız: Bugünkü Ailede Hem Hür ve Hem Esir Yaşayan Kızlar", *Tan*. 925: 7.

Suat Derviş (29 İkincikânun [Ocak] 1939). "Berlinde Üç Sene Kalem ile Geçinen Bir Türk Kadını: Parasız Kaldığım Günler", *Son Posta*. 3054: 8.

Suat Derviş (Ağustos 1967). "Fransa'da Yayınlanan İlk Türk Romanı Ankara Mahpusu'nun Yazarı Suat Derviş ile Konuşma", Turgay Zihni Anadol (Konuşan). *Gerçekler Postası*. 11: 15-16.

Suat Derviş (2010). "Nasıl Yazıyorlar?", Ahmet Köklügiller (Anketi Yapan). İstanbul: IQ Kültür Sanat.

Suat Derviş (2013). *Fosforlu Cevriye*. İstanbul: İthaki.

Soydan, Serdar (2018). "Suat Derviş ve Eserleri", *Suat Derviş'in Hiçbiri Romanı içinde*. İstanbul: İthaki, 227-245.

Vakit (26 Ağustos 1929). "Kimler Çağırdı: Edebiyat Kongresi Perşembeye Açılıyor", *Vakit*. 4176: 2.